

Joel qillqaqa hinallataq Qanchis p'unchawniyuq Adventista Iglesia Laodiceamanta — Yupay chunka kimsaqniyuq

Jeff Pippenger
2025-12-18

Yupay Chunka Kimsa

Kunan pachapiqa 1863 watapa profétic símbolonta rimanakusunchik. Ñoqanchikqa bibliaqpi Kadeshta qhawarqanchik unay Israelpa “samay” nisqaman hatarikuyninpa símbolon hina; chay hatarikuymi wañuyninkuta apamurqan huk pachakama, Kadeshpita tukukuq, chaywan rikuchispa Jeremiaspa “ñawpaq ñankuna” nisqanta 1863 watapi qichusqankuta, maypachachus Levitico iskay chunka suqtayuqpi “qanchis kuti” nisqa qichusqa karqan.

Kadeswan ha 1863 wataymanta kachkan chay k'anchayta maskhaspa, Kadeshkama chayarqan chunka pruebas nisqakunata reqsisqayku. Ñawpaq kimsa pruebas nisqakunata manápa prueban kasqanta reqsirqayku. Chay kimsa puriykunata milagrokuna hina utaq pruebas hina rikuchiy atikun, chaymi samana p'unchaypa samaynin, chay chunka pruebasmanta ñawpaq kaq kaspan, chunka kaq pruebanman tupaynin, Pablo Hebreos libropi ancha sut'ita “samay” nispa reqsichisqanman hina. Chay chunka pruebas nisqakuna huk alpha samayniyoqmi, huk omega samayniyoqmi kanku.

Manam ima hina kasqanta sut'ichayta munan willakuykunamanta yachaq runa “samayta” sutichaspa, hebreokuna Kadeshpi mana chaskisqankuta—imaraykuchus willakuyhinamanta sapa “samay”pas, (siki siki qillqasqa hina), “samaymi chaypas musuqchasqa kawsaywan kуска” nisqaman rikuchkan, chaymi qhipa para. Kadeshqa hatun unancham qhipa para willakuyta mana chaskiyta, hinallataq qhipa para experienciata mana chaskiyta; imaraykuchus sellasqa kay, pachak tawa chunka tawa waranqa runakunapi Kadeshpi hunt'asqa, cheqaq kayman takyasqa kaymi iskayninpi, “yuyayman hina, espiritualmente hina.”

“Diospa llaqtanpa runankuna urkunpi sellakusqa kasqankuman hina chaylla—mana rikuy atisqa ima sello utaq marka kasqanchu, aswanpas cheqaq kaypi takyasqa kasqankum, yuyayninchikpi hinallataq espiritupi, chaymi mana kuyuchisqa kayta atinkuchu—Diospa runankuna sellakusqa, ch'akisqa pachapaq wakichisqa kasqankuman hina chaylla, hamunqa. Cheqaqtapunin, qallarisqañamña; Diospa taripayninkunaqa kunanmi kay allpapi kachkan, ñoqanchikman willanakunapaq, imachus hamuq kasqanta yachananchikpaq.” The Seventh-day Adventist Bible Commentary, volume 4, 1161.

“Cheqaq kayninman” “yuyaymanta” yaykuyqa sut'inchkan, Diospa Simin yachaypi sapanlla, churasqa k'anchasqa ñan hina, siq'imanta siq'iman rurayninta chaskiyta. Kay k'iti ñanqa allin ñan kasqanta takyachisqa karqan 1840 wataq Agosto killapi, maypachachus “achka runakuna yacharqanku Millerwan paypa yanapaqninkunawan chaskisqa profecía hamut'anapa kamachiykunapa chiqap kasqanta, chaymi advento kuyuyman huk musphay atiyiniyoq kallpachay

qusqan karqan.” “Huk musphay atiyiniyoq kallpachay” nisqaqa reqsichin Espíritu Santopa atiyinin rikurimuyninta, mayqanmi ñawpaq angelpa willakuyninta 1840 watapi llapan kay pachaman apachirqan.

Kay “musphay kallpachayta” nisqapa llankayninpi ruwasqakunaqa, chay kikin llank’ayta ruwanankupaqmi Santo Espírituypa kallpanwan atiychasqa karqanku. Santo Espírituqa chay’aqllataqmi kallpanta rikuchirqan, sagradu metodología nisqata chaskisqakunallapi. Santo Espírituqa chay’aqllataqmi kallpanta rikuchirqan, sagradu metodología nisqata chaskisqakunapa ukhupi.

Cheqaqa yachaywan cheqaq kaqman tiyayqa “huk chhikaqmanta huk chhikaqman” nisqa metodota chaskiyimi; chay metodota “chaskiy” nisqapas Laodiceapi kaq runapaq sonqopa punkunta kichariyninman rikuchisqa kachkan, Laodiceaman Kachaq hamunanpaq Santo Espíritupa runachakusqanpi. Chay sagrado metodota chaskiyqa, cheqaq kaqman yachaywan tiyaykuchkaqkunapa yuyayninman Santo Espíritupa atiyinta apan. Chay metodota chaskiyqa huk espiritualidadta paqarichin, chay espiritualidadqa Divinidadwan humanidad huñusqa kasqan hina rikuchisqa kachkan. Bibliaq “huk chhikaqmanta huk chhikaqman” nisqa metodonmanta ruwana, iñiywan chaqrusqa kaptin, cheqaq kaqman yachaywan tiyay nisqahina rikuchisqa kachkan; chay metodomanta llusiq cheqaq kaypas (willakuy), Simi kaq Jesusmanta mana t’aqanakunchu. Paypa Siminpa willakuyninta chaskiyqa Santo Espírituta yuyayniykiman chaskiymin. Chayrayku, cheqaq kaqman yachaywan tiyayqa chay espiritual experienciata paqarichin, mayqenmi Diospa sellonta chaskin.

Kadesqa karqa ñawpaq Israelpaq qhipa pruebam karqan. Joelpa qillqasqanpi iskay kasta vinota upyaqkunaqa sapaqchasqa hinam kanku, hukninmanta huknin riqsichisqa, qhepa tamya willakuyninta chaskisqankuman utaq rechazisqankuman hina; chay willakuynin Joelqa “musuq vino” nisqawanmi sutichan, wakin kastapa upyasqa fermentasqa vinomanta hukchakuspa. Joelpa “musuq vinon”qa Pabloq “samarikuy” nisqanmi, Hebreos kimsañiqinpiwan tawañiqinpiwan. Chayllataqmi Isaiaspa “Efraínmanta machasqakuna” mana “uyariyta” munasqanku—“paykunaman nirqan: ‘Kaymi samarikuy, kaywanmi sayk’usqata samarichinkichik; kaymi kawsarichiyaq musuqchay’ ” nisqa. Ichaqa mana uyariyta munarqankuchu. Chayraykum Señorpa siminpa paykunapaq karqan yachachiy hawan yachachiy, yachachiy hawan yachachiy; siq’i hawan siq’i, siq’i hawan siq’i; kaypi aslla, chaypitaq aslla; paykuna rispa qhipaman urmanankupaq, pakisqa kanankupaq, toqllaman urmanankupaq, hinaspa hap’isqa kanankupaq.

Riqsichisqa kani Aarónpa qori becerro nisqanpi hatarikuynin “iskayta” chunka pruebakunamanta rikuchisqanta, chaykunataq Kadeshpi tukukun. Chay prueba iskay pruebaman rakisqa kasqanmi qhepa para prueba pachaswan hina kachkan, chayta “uywaq lantanpa prueban” nisqawan rikuchisqa, chaymi Diospa llaqtanpa destino-ninta churananpaq prueba. Apocalipsis chunka kimsayoc nisqanqa “hatarikuyta” reqsichin, chunka kimsayoc yupayqa hatarikuyta rikuchisqanrayku.

Kay kapítulom qallarín papal lamar qochapi uywawanmi, kay pachapi hatun aswan ñawpaq kachkan huch’uychasqa sayaypa señalanana hina, imaynachus Daniel reqsichin chayta sapaq kay

atiyniyuqmi Hatun Hanak P'unchawpaq contranpi hatun simikunata rimayta. Chay sayayqa qatiykachan allpa uywapa sayayninwan, Estados Unidos nisqawan, paymi chaymanta tukuy kay pachata kallpachin paykunaq sayaynin ejemplonta qatiykunankupaq. Kapítulopi kinsa kaq sayaypaq rikch'aynin tarikun ñawpaq kaq kinsa sayaykunamanta hukninpi, lamar qochapi uywa hina rikuchisqa, Vaticanoq señalanana hina. Chunka hukniyoq versículopi Estados Unidos dragón hina rimarin, chaymanta uywapa rikch'ayninta rurarin—Vaticanoq rikch'ayninta. Chunka iskayniyoq versículomanta ñawpaqmanqa Estados Unidosmi kay pachata kallpachin chay hinallata ruwanankupaq. Aarónpa sayayninqa iskaymanta rurasqa kachkan, Estados Unidospa sayayninta unanchaspa, hinallataq tukuy kay pacha sayayninta, maypachachus Vaticanoq mundial rikch'aynin kallpachasqa kanan.

Aarónpa hatarakuynin iskaynin pacha-kunatapas reqsichin: Moisés mana chaypi kaptin rurasqa idolatría, hinaspa Moisés chaypi kaptinpas rurasqa idolatría. Moisésqa Leyta chaskisharqan, chayraykutaq Diospa Leyninta rikuchin, hatarakuypi t'aqana chiqanta hina. Aarónpa quri wawqayuq becerro-sallqa uywapa rikch'ayninwan rikuchisqa pruebaqa 1863 watapi prueban.

Kayqaqa Domingo kamachiy willakuyqa huk pruebaymi, kawsaywan wañuypa chawpinpi sayaq rakiy ch'iqninchata rikuchispa. Chayqa rakiy ch'iqninmi Aypasqa Allpaman yaykuy utaq chunllaq pampapi wañuy ukhupi qhipakuy, rakiy ch'iqninmi uywapa unanchan utaq Diospa sellon, rakiy ch'iqninmi Laodiceapi Shebnapa tukukuynin utaq Filadelfiapi Eliakimpa tukukuynin. Ñawpaq kimsa pruebakuna, manáwan rikuchisqa, samana p'unchaw utaq Domingo churanakuyta unanchanku, chunka kaq pruebay hinallataq. Aaronpa qori becerro nisqapi hatarikuyninpi rikuchisqa rakiy ch'iqniyqa pichqa kaqwan suqta kaq pruebakunatapas unanchaspa—Domingo kamachiymi.

Tawa kaq t'aqllayqa Massahpi yaku kasqanmi, chayqa “pruebam” nisqayuqmi, hinaspa “Meribah” nisqaqa “Jehovápa unanchan” ninmi; kayqa Éxodo 17:1–7pi kashan, maypichus sut'inchasqa kashan “Señorta pruebay” nisqawan.

Hinaspanmi Israelpa churinkunapa llapan huñunakuynin Sin chunlla pampamanta purirqanku, puriyninkunaman hina, Señorpa kamachisqanman hina, hinaspan Rephidimpi campamentota sayachirqanku. Chaypitaq mana karqachu yakuta runakuna upyanankupaq. Chayraykun runakuna Moisésta rimanakuywan atipanakurqanku, nispá: Qowayku yakuta upyanaykupaq. Hinaspan Moisés paykunata nirqan: ¿Imaraykutaq noqawan atipanakunkichik? ¿Imaraykutaq Señor-ta wateqman churankichik? Chaypitaq runakuna yakumanta ch'akichikurqanku; runakunataq Moisésqa contranpi rimarimurqanku, nispá: ¿Imapaqtaq kayman Egiptomanta orqomuwarqanki, noqaykuta, churiykuta, uywaykuta ima ch'akiywan wañuchinaykipaq?

Hinaspan Moisésqa qaparirqa Señorman, nispá: ¿Imatataq kay llaqtawan ruwasasq? paykunaaq ñañanña kashanku rumiwan chaqmayta.

Hinaspan Diosqa Moisésta nirqan: Runakunapa ñawpaqman riy, hinaspa Israelpa ancianonkumantapas qankunawan wakinkunata pushay; mayuta maqaykurqanki chay varaykitapas makiykiapi apakuy, hinaspa riy. Qhawariy, Horebpi qaqa patapi ñawpaqniykiapi sayasaq; chay qaqata maqanki, hinaspan yaku lloqsimonqa chaymanta, runakuna

upyanankupaq. Chayhinataq Moisésqa Israelpa ancianonkunapa ñawpaqenpi ruwarqan.

Payqa sutinta churarqan chay cheqta Massah nisqata, hinallataq Meribah nisqata, Israelpa wawanakunapa rimanakuyinkurayku, hinallataq Señor Diosta yuyayman churakusqankurayku, nispa: ¿Señor Diosqa ñuqanchik ukhupi kachkanchu, manachu? Éxodo 17:1–7.

“Massah” nisqakuyta rikuchisqan, hinaspa “Meribah” nisqapi unanchasqa estandarteqa huk proféticopi alfa kaspas, proféticopi omega-nwan tinkun, Moisés chay kikin Roca-ta iskay kuti kutispa maqtaqtin. Kayqa ninmi chunka phiñachiykunamanta tawañiqin Kadeshpi rikuchisqa kasqanta; imaraykuchus iskay Kadeshpiqa Moisés Roca-ta hatariyuypa maqtaq. Chaymi reqsichin Kadeshqa, huk símbolo hina, unu nisqapa pruebanwan estandarte paqarichiqta uqllarisqanta.

Unu yakuq pruebanan, mayqen pawan señalta ruran, chayqa qhipa para willakuypa pruebananmi. 1863 watapin señalta oqarisqa kanan karqa, ichaqa llakiywan; 1863 wataqa ñawpaq Kadesllam karqa, iskay kaq Kadesqa utqaylla hamuq domingo kamachiyllapim kan. Massahwan Meribahwanqa pachak tawa chunka tawa waranqa runakunapa qhipa pruebananta rikuchin, domingo kamachiy manaraq chayamuchkaptin, señalta hina oqarisqa kanankupaq. Mana Romaq atiyllanchu, nitaq judiokunapa atiyllanchu Cristoq wañuyninta wakichirqan. Chay atiq kayqa hanaq pacha yuyaychasqapi cruz manaraq kaptin ñawpaq pacha watakunamanta kamachisqaña karqa. Moisésqa k’asuyta llamk’achirqan, Dios kikinpa hawisqan k’asuta Rumi taqaypaq— ichaqa huk kutillam. Chay Rumitaqa inspiración nisqanman hina 1840manta 1844kama willakuykunawanmi rikuchisqa, chaykunaqa ñawpaq cimentokunamanta chiqap yachachiykuna, chanin runakunapa ñanninta rikuchiq. Massahwan rikuchisqa pruebanapi, salvaq yakuqa ñawpaq ñankunapa Rumimanta llusqisq yakum. Chay yakuqa iskay clasekunata pruebaytaq ruraytaq: huknin bestiaq señalanpaq, huknintaq Diospa sellonpaq; imayna Diospa sellon señalta hina oqarisqakunapi churasqa kasqanmanta rikuchisqa Meribahwan hina.

Templuqa tukusqa karqa Artajerjespa kimsakaj kamachisqan manaraq chayamushaqtin; chaymi sayarichin, Cristoq 46 wata ukhupi, 1798 watamanta 1844 watakama hatarichisqan Milleritakunaq templonqa tukusqa karqan manaraq kinsa angelpaq, kinsakaj kamachisqaq chayamunanwan rikuchisqa, chayamuptin. Pachak tawa chunka tawa waranqa runakunaqa sellosqakanku Domingo ley manaraq hamushaqtinlla; chaymantataq Pentecostésqa ñawpaq rurunkunaq ofrenda-hinata unanchakuna hina hoqariyusqakanku, ñawpa p’unchaykunapi hina. Massawan Meribahwanmi reqsichinku yaku pruebat, Ch’isi Chawpi Qapariy willakuyninwan rikuchisqata, ñawpaq angelpa hinaspa kimsakaj angelpa historiánkupi.

Dios kaywan runakunawan hukllachasqa llamk’ayqa iskay templokunata hukllachiy hinallataq rikuchisqa kashan. Chayqa matrimoniyowanpas rikuchisqa kashan, maypichus qhariwan warmi, utaq warmi templo wan qhari templo hukllachaspa huk aycha tukunku. Cristoqa Millerita templota sayarichirqan paykunata Hanaq Pacha Templonman pusaypaq, chaypi “samayta” tarinankupaq; kayqa 1844 watapa historiapi qanchis p’unchaw samana p’unchawwan rikuchisqa karqan.

Kay yachayta Massawan Meribahwanmanta, tawa kaq pruebaman hina, churanki huk qallariy pruebawan chawpipi, chayqa kimsa pruebakunatapas rikuchin, hinaspa chaymanta qhipaman

pichqa kaqwan suqta kaq pruebakunapa domingo leyñin hamun—hinaptin qhawayta atinki, ichaqa qhawayta munaspalla, manápa kimsa kuti prueban ñawpaq kaq prueba kasqanta; chaymanta qatiqtaqa huk prueba hamun, Aaronpa quri becerroyninmanta iskay kuti kimsa kaq pruebata ñawpaqman purichiq. Massawan Meribahwan kуска rikuchisqa kanku, imaraykuchus iskay kaq angelpa willakuynillapin profetico “iskaychay” tarikun. Manápa ñawpaq kimsa pruebankuna ñawpaq kaq angelpa willakuyninmi kanku. Massapa Meribahpa pruebanqa iskay kaq angelpa willakuyninmi, Aaronpa hatarikuynintaq kimsa kaq angelpa willakuyninmi.

Pichqaqa pruebataqa Aaronpa quri becerronpa pruebanmi; chayqa qallarín idolatríapa rikuchikuyninwan, maypachachus hatarikuqkuna yuyarirqanku q’alalla hatarikuyninku Diosmanta pakasqa kasqanta.

Hinallata Moisés orqomanta uraykamunayta unayachisqanta rikuspanku, llaqtaqa Aarónman huñunakurqanku, hinaspa payta nirqanku: “Hatariy, ñawpaqniykupi rinqakuq dioskunata ruwaykuway; kay Moisésmantaqa, Egipto suyomanta orqomuwarqanchik chay runamantaqa, mana yachaykuchu imanasqanmanta,” nispa. Hinaqtin Aarón paykunata nirqa: “Warmiykikunaq, churiykikunaq, ususiykikunaq rinrinkupi kaq qori aretekunata qhechuychis, hinaspa apamuychis noqaman,” nispa. Hinaqtin tukuy llaqta rinrinkupi kaq qori aretekunata qhechuspa, Aarónman apamurqanku. Payqa makinmanta chaskispa, llaqllanawan chayta ruraykuspa, huk challwasqa becerrota ruwarqa. Hinaqtin nirqanku: “Kaykunaqa diosniykikuna kanku, Israel, Egipto suyomanta orqosuqniyki,” nispa. Aarón chayta rikuspa, ñawpaqninpi altar-ta hatarichirqa; hinaspa Aarón willakuyta rurakuspa nirqa: “Qaya p’unchawqa Señorpaqmi fiestakunan,” nispa.

Paqarin p’unchayqa tutamanta hatarispanku, rupachisqa ofrendakunata haywarqanku, allinyachiy ofrendakunatapas apamurqanku; runakunataq mikhunankupaq, upyanankupaq tiyaykurqanku, chaymanta kusikuyllapi pukllaq hatarirqanku. Éxodo 32:1–6.

Soqta yantakuyqa quri wiraqucha-mallki contra hatarikuqpa iskay kaqninmi, Moises Chunka Kamachikuykunata chaskimuspa kutimunan pacha. Moises tapun: “Pitaq Señorpa ladonpi kashan?” Achka runakunaqa mana imamanta kuyuchikurqankuchu utaq ídolo yupaychaqkunawan hukllawakurqanku, chay hina kikin hatarikuyta sut’ita rikuchispa mediadorpa ñawpaqninpi.

Pichqa kaq soqta kaq pruebakuna sut’inmi domingo kamachikuyta rikch’achinku hinaspa chaywan tupanku. Elíasqa Carmelo Orqopi Moisés rurasqan hinallataq huk tapuyta ruwan. Kay p’unchawpi akllaykuy mayqentachus servinkichik, nisqanqa domingo kamachikuypa pruebanta riqsichin. Uywaq bestiapa imagen pruebanpa simbolismónqa domingo kamachikuymánmi señalan. Aaronpa willakuyninpi Levitakunapa rakikuy hinaspa Jeroboampa iskay qori becerrokunamanta willakuypi chunka iskay ayllukunapa rakikuynin, domingo kamachikuypi yachaqkuna hinaspa mana yachaqkunapa rakikuyninta reqsichin. Laodiceapi kaqkunaga mana yuyaysapa doncellakunan, Sister Whitepa testificasqanman hina, chayrayku domingo kamachikuypi doncellakunapa rakikuyninqa Laodiceayukuna hinaspa Filadelfiayukunapa rakikuyninmi. Pichqa kaq hinaspa soqta kaq pruebakuna, mayqinchus huk iskaychasqa prueba kanku, domingo kamachikuywanmi tupanku, chayqa ninmi 1863 wataywan hinaspa Cadeswanpas tupasqankuta.

Éxodo qillqap ishkay chunka iskayniyuq, kimsa chunka kimsayuq capitulokuna huk p'unchayllapi hunt'akunku, mana aswan unaychu chay p'unchay ukhupi, chay p'unchayqa 1863 watatawan Kadeshta rikch'achin. Kimsa chunka kimsayuq capitulopi Moisés mañakun Diospa glorianta rikunaypaq. Chayrayku, pichqa kaqwan suqta kaq piñachiykunapi Moisésta rikunchik pachak tawa chunka tawa waranqaman tukusqa. Chay kikin Moisésmi Kadeshpipas kachkan Roca-ta iskay kutita maqaspa, chayhinaqa chay Roca-man mana urmayta munasqankurayku chay Roca paqarichisqan huk claseta rikch'achispa. Chay Rocaqa huk mensaje, chayrayku Kadeshpim iskay símbolos de Moisés kanku: huknin Diospa glorianta rikuchispa, huktaq Roca-ta rechazaspam.

“Diospa ricchaynin qhawanakuna Sionpa perqanpi sayaqkunaqa, runakuna kachunku llaqtaman hamuq peligrokunata ñawpaqta rikuyta atiq,—runakuna cheqaq kayta pantaymanta, chanin kayta mana chanin kaymanta t'aqayta atiq.

“Willakuy hamusqañam: Mana ima kaqpas yaykunanpaq saquesqa kananchu, iñiypa cimientonchista chinkachinampaq, chay patapiñam hatarishanchik, pacha willakuy hamusqanmantapacha 1842, 1843, hinallataq 1844 watakunapi. Ñoqaqa kay willakuypi karqani, hinaspataq chaymantapacha kay pachapa ñawpaqninpi sayarqani Diospa qorikuyninman cheqaq kaspas, payqa noqaykuman qosqanta. Manam munaykuchu chakiykuta hurquyta chay plataformamanta, maypicha churakusqa karqan, sapa punchaw Tatata allin sunquwan mañakuspa, k'anchayta maskhaspa. ¿Yuyankichu ñoqaqa saqeymanchu chay k'anchayta Dios qosqawan? Wiñay Rumi hina kanan. Chay qosqasqa kasqanmantapacha pusaykuwasha.” Review and Herald, April 14, 1903.

“Moisés Kadespi” nisqa unanchaqkunamanta hukninmi qalata tawqananwan maqayta rikuchin, kamachiypa unanchaqninwan. Ñawpaq kutipiqqa Diospa kamachiyninmi karqa, iskay ñiqin kutipitaq runapa kamachiynin. Iskay ñiqin Kadespi Moiséswan sut'ichasqa claseqa Efraínpa machasqankuna hina sut'ichasqam kanku; paykunaqa teologiapi kamachiya (tawqana) llamk'achispa qhepa para willakuyninta maqanku, chaymi 1840manta 1844kama ñawpa ñankunapa willakuynin.

“1840–1844 watakunapi qusqasqa llaqa kachamusqakuna kunanqa kallpawan willasqa kanan, achka runakuna chinkachisqa kasqankurayku. Chay kachamusqakunaqa llaqa iglesiakunaman chayanankupaqmi.

“Cristom nisqa nirqan: ‘Kusisqa kachunku qankunapa ñawikikuna, paykuna rikusqanrayku; hinallataq rinrikikuna, uyarisqanrayku. Cheqaqtapuni niykichik: achka profetakuna chaymanta cheqan runakunapas munarqanku qankuna rikuskaykichikta rikuyta, ichaqa mana rikurqankuchu; hinallataq qankuna uyariskaykichikta uyariyta, ichaqa mana uyarirqankuchu’ [Mateo 13:16, 17]. Kusisqa kachunku chay ñawikuna 1843 watapi hinallataq 1844 watapi rikusqa kaqkunata rikurqanku chaykuna.”

“Willakuyqa qorquesqa karqan. Chaymantaqa mana unaychasqa kananpaqchu willakuyta kutichinapaq, imaraykuchus pacha señalkuna hunt'akushan; tukuynin llamk'ayqa ruwayta tukukunam. Hatun llamk'ayqa pisillapi ruwasqa kanqa. Diospa kamachisqanmanta huk willakuy utqayllam qosqa kanqa, chayqa sinchi qapariyman wiñanqa. Chaymanta Danielqa suyusqanpi sayanqa, testimoniunta qonampaq.” Manuscript Releases, volumen 21, 437.

Manápa ñawpaq pruebanqa kinsa pruebakunam. Chunka pruebakunamanta qhipa pruebanqa kinsa kaq angelpa pruebanmi. Ñawpaqpas qhipapas “samay” nisqata pruebaypa unanchan hina rikuchinku. Ñawpaq pruebanqa kinsa pruebakunam, ñawpaq kaq angelta rikuchispa, payta qatiq iskay kaq angelwan kуска; ichaqa tawa kaq pruebanpi, sellasqa kaypas, estandarte hina hoqarisqa kaypas, Massawan Meribahwanmi rikuchisqa kanku. Kinsa kaq angelqa, pichqa kaq, suqta kaq pruebakunawan rikuchisqa, kinsa kaq pruebanmi karqa; payqa qatiq karqa Massawan Meribahpa iskay kaq pruebanman, hinaspa manápa ñawpaq pruebanman.

Tabera nisqapi phiñachikuy, Números 11:1–3 nisqapi qhawachisqa, qanchis kaq pruebasmi. “Tabera” nisqawan rikuchisqa, iñiypa nina-pruebanmanta qallariq versículokunaqa, mayqinchus “ruphay lugar” ninanpaq, ñawpaqninpi kachkan versículokuna, Diospa llaqtanpa puriyninta ch’in neqta purispa reqsichiq. Chunka kaq capítulo rikirimuq mana pacienciayoq kayqa, Corderota maymanpas risqanta qatiq pachak tawa chunka tawa waranqa runakunawan tupachisqa kachkan. Paykunaqa santokunapa paciencia-ninniyoqmi; ichaqa ñawpa Israelqa chunka kaq capítulo mana pacienciayoq kayta rikuchisharqan, chaymi chunka hukniyoq kaq capítulo nina nanayman apaykun.

Hinaspan ñoqankutaq ripurqanku Tayta Diospa orqonmanta kinsa punchaw puriyta; Señorpa pactopa arcanpas ñawpaqenkuta rirqan chay kinsa punchaw puriypi, paykunapaq samanankupaq cheqata maskhananpaq. Señorpa puyuntataq p’unchaypi paykunapa hawanpi kasharqan, campamentomanta llusqishaqtinku. Arca puriyta qallariqtintaq Moisesqa nirqan: Hatariy, Señor, awqaykikuna ch’eqechisqa kachun; qamta cheqniqkunapas ñawpaqniykimanta ayqekuchun. Samariqtintaq nirqan: Kutirimuy, Señor, Israelpa waranqa waranqankunaman. Números 10:33–36.

Qatiq versículom Taberahpa hatarikuyninta qallarichin.

Hinaptin llaqtakuna rimarqanku, chayqa Señorpa ñawpaqenpi mana allinmi karqa; hinaptin Señor uyarispa, piñakuynin hap’irqan; Señorpa ninanmi paykunapurapi rawrarqan, hinaspan campamentopa aswan karu qayllanpi kaqkunata tukurqan. Chaymi llaqtakuna Moisesman waqyarqanku; Moisespas Señorman mañakuptin, nina wañurqan. Paymi chay cheqaq sutinta Tabera nispa churarqan; imaraykuchus Señorpa ninan paykunapurapi rawrarqan. Números 11:1–3.

Ninata rikuchikuna mikuyta munaq munayllam, ninapa rikurichisqan qhipaman hamuq phiñachiyqa, pusaj kaq pruebaymi. Kayqa Números 11:4–34 nisqapi tarikun. Tabera llaqtapi quejakuyninqa hanaq kaq naturaleza waqllichisqata, mana pacienciayuq kayta reqsichin; Egiptoq aycha mankakunaman munapayaywan hatarikuynintaq uray kaq naturaleza reqsichin. Ninaqa Malakiás kimsa kaq capítulo nisqapi Alianzaq Chaskiqninpa ninawan pichasqanmi; proféticotaq Tabera sutiyqa “ruphaq lugar” ninanmi, Diospa profético Siminpi chay ruphaq lugarqa Malakiás kimsapi tarikun, maypichus ninam mana pacienciayuq huk clase nisqanta paqarichin, pichasqa kananpaq churasqa, hinaspa pacienciayuq huk clase nisqantapas paqarichin, paykunaqa altarisqa ofrendahinata pichasqa kanankupaq.

Taberá nisqapi hanaq kaqninwan uray kaqninwan iskay kuti pruebaypi Moiseswan rikuchisqa runakunaqa pachak tawa chunka tawa waranqa kanku, cheqaq kaypi yuyayman hina hinallataq espiritualmente takyachisqa. Yuyayqa hanaq kaq naturaleza-ta reqsin, espiritualmente-taq Divinidadwan runa kaywan huñusqa kayta rikuchin. Divinidadqa runa kaywanqa hukllachasqa kayman chayanmanlla uray kaq naturaleza chakatasqa wañusqa kaptin. Cheqaq kaypi yuyayman hina espiritualmente takyachisqa kayqa sellasqa kay experienciata rikuchin. Taberápa ninankunaqa trigowan zizáñawan qhipa t'aqanakuyta rikuchin, Cristoq llamkayninpi pachak tawa chunka tawa waranqapa templatonta hatarichispa.

Isqon kaqnin pruebamqa Miriamwan Aaronwan hatarirqanku, Números 12 nisqapi tarikusqan hina. Chay phiñasiyqa manam ancha hukniraychu Coré, Datán, Abiram nisqakunapa phiñasisqanmanta, otaq Minneapolis llaqtapi, 1888 watapi, rikurisqanmanta. Manam asuntulla karqanchu Diospa willakuyninta mana chaskiyqa, aswanpas Diospa akllasqan pusayta mana chaskiymi karqan.

Willakuyllata mana chaskiq, chaymantaq mana willakuqtapas chaskiq umalliqkunapa huchachakuyninmi chunka kaq pruebatam ñawpaqman hamun. Umalliqkuna qawachikunku apostatakuna hina Inti punchaw kamachiy manaraq chayamuchkaptin, chayqa chunka kaq pruebam. Inti punchaw kamachiyqa cruzwan tupaykachkan, hinaspataq cruzman richkaspam, mayqinchus Inti punchaw kamachiyqa, umalliqkunaqa Barabasta akllakurqanku, huk llulla Cristota, imaraykuchus “bar” ninqa ‘wawan’ nisqanta, “abba” nintaq ‘tayta’ nisqanta niyku. Cruzman qayllaykuchkaspam (Inti punchaw kamachiy-man) utaq Cadesman, umalliqkunaqa hunt’asqa apostasiata qawachinku, huk llulla Cristota akllakuspa, hinaspataq chiqanmanta llaqtapa kamachiqkunaman rimanku mana ima reyniyuqchu kasqankuta, aswanqa Cesarllam reyninku kasqanta.

Qanchis kaq, pusaqniyuq kaq, isqunniyuq kaq pruebakunaqa sellado ruwayta reqsichin, ichaqa rikuchisqaqa mana yuyayniyuq sipaskunamanta. Chunka kaq chay pruebakunamantaqa Kadeshpi ñawpaq hatarikuymi karqa, 1863 watata ricuchispa. 1846 watamanta hebreokunaqa Sinaíman apasqa karqanku Leyta chaskinankupaq. Chunka Kamachikuykunapa iskay tablakunaqa Diospa ñawpa literal Israelwan pactonpi kasqanpa unanchanmi, Habacucpa iskay tablakunataq kunan pacha espiritual Israelpa pactonpi kasqanpa unanchanmi. Iskay kaq tablaqa 1850 watapi qhawarichisqa karqa, hinallataq ñawpa Israel Leyta waqaychanankupaq prometisqankuman hina, 1856 watakama qhipa prueba apamusqa karqa, nisqa Hallp’a Prometisqaman watuqkuna risqankuwan rikuchisqa hina. 1856 watamanta 1863 watakama qanchis watakunapi chayasqa aswan achka runakunapa yuyayninqa kay karqa: Laodiceapa chunlla puriy pampa maypin wañuyta munasqanku chaymi.

1844 watamanta 1863 watakama pacha rikuchisqa kashan chay pachawan, Puka Qochaqpi bautizasqawan qallarín, hinaspa huk bautizasqawanmi tukukun Jordán Mayupi, chay kikin cheqlapi maypichus Jesús qhepaman Cristo kanqa karqan, Juanpa bautizasqan kaptin. Puka Qochaqpi bautizasqa kasqanmi ñawpaq Israelwan rimanakuyta reqsichirqan. Chay rimanakuyqa huk kasarakuyninmi qallariq, chaypitaq chaylla pachapi chunka ñiqin pruebakunata qallariychirqan. Chaymantataq Sinaíman pusasqa karqanku, Leyninta waqaychanankupaq prometirqanku, ichaqa mana waqaycharqankuchu, hinaspa Cadespi ñawpaq hatarikuypi chunka

kaq, qhipa kaq pruebatapas pantarqanku. Tawa chunka watakuna qhipaman, Cadespi iskay ñiqin, aswan hatun hatarikuymanta qhipaman, Jordán Mayuman bautizakuspanku Promesasqa Hallp'aman yaykurqanku.

Bautismopa llaqa señalkunanqa pactowanmi huñusqa kachkan. Omega nisqap historiawan iskay Kadesh nisqap historianqa, ñawpaq kaq alpha Kadesh nisqap historiawanmi tupachisqa kachkan. Moisespa omega rebelionninqa, alpha Kadeshpa rebelionninkupi huk llaqa nacionpa rebelionnintapas aswan hatunmi karqan. Omegaqa sapa kuti aswan hatunmi. Iskaynin rebelionkuna kuskachasqaqa, Isaiaspa yachaqkunaq mana yachaqkunaqpas qhepa para willakuypa samayman mana haykuyta munasqanku rebelionnintam rikuchin.

Kimsa bautismokuna (Puka Lamar Qocha, Jordán Mayu hinaspa Jordán Mayu), ñawpaq kaq Moisespaq, qhepa kaqtaq Cristopaq; chayhinaqa Moisesqa alfa, Cristotaq omega. Hebreo alfabetopi ñawpaq letramanta iskay chunka iskayniyuq letrakama chawpipi kaq, chunka kimsayuy letrata, ñawpaq letraman yapaspa, hinaspa chay ñawpaq letrata qhepa kaqman, iskay chunka iskayniyuq letraman yapaspa, hebreo simi “cheqaq kay” nisqata ruwan. Chawpi bautismoqa Jordán Mayu hinaspa Cades llaqtam karqan. Ñawpaq bautismo, Puka Lamar Qochapi kaq, Jordánpi bautismowan qatiparqan. Ichaqa ñawpaq Jordánpi bautismoqa tawa chunka watakunata suyasqa karqan iskay kaq watukuy Cadesman chayanankama hinaspa cheqaq Jordán bautismokama. Kinsa kaq bautismoqa, judiokunapa watukuypaq pacha chayamusqanta rikuchispa, Cristo llamkayninta qallarisqanpi, huk semanapaq pacto takyachinanta, Daniel qanchis chunka isqunniyuq, versículo iskay chunka qanchisniyuq hunt'asqanman hina; chaymi ñawpaq Israelpaq juicio pacha karqan.

Puka Qaqa Qochapi ñawpaq bautismoka ñawpaq angelpa willakuyninmi, iskay kutikuna Kadeshman riykunaqa huk “iskaychayta” rikuchin, imaraykuchus ñawpaq kuti Kadeshman chayaypi, Jordán Mayupiw Diospa pacton llaqta runakunapa hatarikuyninku rikuchisqa kachkan, iskay ñiqin Kadeshpitaq umallikunapa hatarikuyninku rikhurimun. Kadeshwan iskay kutikuna riykunaqa iskay ñiqin angelpa willakuyninpa iskaychayninta rikuchin maypichus iskay kastakuna rikhurimun, iskaynin kastakunaqa llaqta runakunawanpas umallikunawanpas rikuchisqa kanku. Cristopa bautismonqa kinsa ñiqin angelpa willakuyninmi, trigotawan zizáñata t'aqasqanku hina, imaynatachus ñawpaq Israel llaqtata t'aqarqanku cristiano noviawan, mayqantachus Cristo casarasqa karqa, ñawpaq Israelpa juicio horanpi.

1844manta 1863kama pacha Tiempoqa Puka Lamar qochata chimpaymanta Kadeshpi ñawpaq hatariykama hinam. 1844 wataqa Puka Lamar qochata chimpaymi; 1846 wataqa manámi, samana p'unchaw pruebapaypa unanchan, chaytaqa Whitekuna 1846 watapi kasarakuspa atiparqanku. 1849 watapi Señorqa makinta iskay kutita mast'arirqan llaqtanta huñunaypaq. Payqa huñurqan ñawpaq angelpa willakuynin tiempopi, Habacucpa tablanakunamanta ñawpaq kaq tabla historiapi chayamurqan chay pachapi; iskay kaq tablataq chayllapaqmi wakichisqa karqan.

Omega 1850 watanaqa huñunaypaqmi, hinallataq pruebapaypaqmi karqa, imaraykuchus chaytam alpha 1843 watanaqa ruwarqa. Ñawpaq angelqa huk watanayuqmi karqa, kimsañiqin angelpas huk watanayuqmi karqa, imaraykuchus ñawpaqka alpha kashan, kimsañiqinta omega kashan. “Iskay watanakuna”qa ñawpaq angelpa hinaspa kimsañiqin angelpa señalkunanmi—mana iskayñiqin

angelpachu. “Watanakuna” nisqapa profetiko pacha unayqa pantayniyuq watanawanmi qallarín, hinaspataq mana ima pantayniyuq watanawanmi tukukun. Iskay watanakuna chawpipi kaq historiataq iskayñiqin angelpa historiam, maypichus chartaqa wajllasqa qhiparisqa kashan 1850 watakama.

1843 watam 1844 watapi Abril killapa 19 p’unchaypi tukukuptin, 1843 siq’i qillqa waqllachisqa karqan, chaymi pantasqa hina 1843 watata willasqa. 1844 watapi Abril killapa 19 p’unchaymanta 1850 watakama mana kanchu Habacucpa mesa nintaq. Iskay ñiqin angelpa historiapiqa mana karqanchu siq’i qillqa, hinaspataq—Babilonia urmarqan. Alfaqa huk mesa, omegataq huk mesa, chawpintaq Babiloniapa urmayninmi; huk rikch’aynin rebelión nisqapa, mayqinchus tinkisqa kashan chay pacha-man maypichus mana karqanchu mesa. Habacucpa mesankunapa historiya pachaqa sut’inchayninta apamun cheqaq kaypa.

1850 watataqmi Sinaíwan hinallaychasqa karqan hinaspa Ley qosqawan. Chay ruwaymi Pentecostéswan yuyarisqa karqan, maypichus iskay kuyuchisqa t’antakuna hoqarisqa karqan. Chay kuyuchisqa t’antakunata hoqariy ruwanaqa rikuchisqa kachkan 1842 wata mayo killapi tabla imprimisqa hinaspa mast’arisqapi, hinaspa 1849 watapi iskay kaq gráfico wakichisqa kasqan historiapi, hinaspa 1850 watapi chay gráfico tarikusqa kasqanpi. Chay pachaqa Cristopa liniannimpi rikuchisqa kachkan paypa kawsarimusqanmantapacha Pentecosteskama pichqa chunka p’unchaykunawan, huk pacha tawa chunka p’unchaykunaman rakisqa, chaymanta qatiqta chunka p’unchaykunaman.

1849 watapiqa Cristoqa makinta iskay kutita mast’arispá kasharqa, hinaspataq 1850 watapi Habacucpa iskay kaq tablantaqa tarikusqa karqa, Kadesman pushaq pruebakunapa ruwasqanqa ñawpaqman purirqam. 1856 watapi machu Israélpa chunka pruebanmanta qhipa kaqqa chayarqam, Millerpa t’ikananpi tiyasqa profétic revelacionninmanta musuq k’anchay lloqsichisqa kasqanrayku, kuyuy paqarichiqnin periodiconpi. Iskay waranqa pichqa pachak iskay chunka profétic p’unchawkunata, 1856 watamanta 1863 watakama, espíakunaqa hallp’ata maskhaspa yaykurqanku. 1863 watapi huk musuq kamachiqta akllakurqanku Egiptoman kutichinankupaq.

Kaykun qelqapiqa kay chiqaqkunata qatiqlaña rimarisunchik.

“Vermont llaqtapi Bordoville nisqapi, 1871 wata diciembre killapa chunka p’unchawninpi, huk rikuyta quwasqapi, qawarichiwarenkun qosaypa sayaynin ancha sasachakuq kasqanta. Paypa hawanpi llakiywan llamk’aywan ñit’iy karqa. Paypa wawqenkuna ministeriopi manam kay qepikuna apanankupaqchu karqa, nitaqmi paypa llamk’ayninmanta chaninchasqankuchu. Sapa kuti paypa hawanpi kaq ñit’iyqa yuyayninatawan cuerponatapas sasa llamk’achirqan. Qawarichiwarenkun paypa Diospa runankunawan tupanakuynin, wakin imakunapi, Moisespa Israelwan tupanakuynin hina kasqanta. Moisespa contranpi rimarqanku, mana allin circunstanciaspi kashaqtin, chay hinallataqmi paypa contranpipas rimarqanku.” Testimonies, volumen 3, 85.